

*Prof. dr Božidar BANOVIĆ,
Pravni fakultet u Kragujevcu
Dr Đurica AMANOVIĆ,
Policijska akademija u Beogradu
Dr Goran VUČKOVIĆ
Policijska akademija u Beogradu*

*Pregledni članak
UDK: 351.74:796.8
Primljeno: 24. septembar 2012. god.*

TEHNIKE SPECIJALNOG FIZIČKOG OBRAZOVANJA U FUNKCIJI KONTROLISANJA OTPORA OSUMNJIČENOG I ZAŠTITE PRIPADNIKA POLICIJE

U radu je urađena analiza primene fizičke snage kao sredstva prinude, odnosno tehnike fizičke kontrole. Zakonom o policiji i Pravilnikom o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude, definisani su uslovi i način upotrebe sredstava prinude (sile), vreme trajanja, ograničenja, kao i obaveze nakon primene sile¹. Posebna pažnja posvećena je definiciji sile, količini i prirodi otpora koji se mora savladati, te nivou kontrole sile koju pripadnik policije primenjuje da bi neutralisao nezakonite fizičke akcije osumnjičenog u cilju upravljanja (kontrole) određenom situacijom. Analizirana je praktična primena tehnika specijalnog fizičkog obrazovanja (SFO-a) kao sredstva zakonitih kontrolnih aktivnosti policije tj. tehnike fizičke kontrole u funkciji kontrolisanja fizičkog otpora koji pruža osumnjičeno lice. Analizirano je ukupno 182 izveštaja u kojima je bila opravdana upotreba fizičke snage. Dalje, u radu je potencirana potreba jasno kodifikovanog i opšte prihvaćenog niza pravila prilikom primene sile, kao garant etičkog i zakonitog vršenja policijskih ovlašćenja.

Ključne reči: tehnika, specijalno fizičko obrazovanje, otpor, primena sile, fizička kontrola.

1 Termin sila je prikladniji i u skladu sa konceptom države kao javnog servisa.

1. Uvod

Osnovna funkcija policije je sprovođenje zakona i održavanje reda. Jedan od neophodnih i neizbežnih aspekata ove funkcije je i upotreba sredstava prinude (primena sile), naravno kada je to potrebno. Zakon o policiji² reguliše upotrebu sile i ona se može koristiti samo kada je apsolutno neophodna za postizanje legitimnog cilja u funkciji bezbednosti, sprovođenja pravila i propisa.³ Prema tome, upotreba sila mora da bude zakonita, neophodna i srazmerna pretnji. Količina sile kod kontrolisanja otpora osumnjičenog koja je razumnog intenziteta, trajanja i obima je opravdana. Osim toga Zakon zahteva da policija bude odgovorna za svoje postupke kada koristi silu, i naravno, policija mora da opravda svoje postupke. Načela i uputstva kojima se reguliše upotreba sredstava prinude (primena sile) definisane su u Zakonu o policiji Republike Srbije, Pravilniku o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude⁴, Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova⁵, Uputstvu o poli-

2 „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 101/2005.

3 Ovlašćeno službeno lice sredstva prinude upotrebiće samo ako se na drugi način ne može izvršiti zadatak i to suzdržano i srazmerno opasnosti koja preti zakonom zaštićenom dobru i vrednosti, odnosno težini dela koje se sprečava ili suzbija. Ovlašćeno službeno lice će uvek upotrebiti najblaže sredstvo prinude koje jamči uspeh, srazmerno razlogu upotrebe i na način kojim se službeni zadatak izvršava bez nepotrebnih štetnih posledica. Ovlašćeno službeno lice će pre upotrebe sredstava prinude na to upozoriti lice preme kome sredstvo namerava da upotrebi, ako je to u datoj situaciji moguće i neće dovesti u pitanje izvršenje službene radnje. Ovlašćena službena lica prilikom upotrebe sredstava prinude dužna su da čuvaju ljudske živote, prouzrokuju što manje povreda i materijalne štete, kao i da osiguraju da se pomoć povređenom ili ugroženom licu što pre pruži i da njegovi najbliži o tome što pre budu obavesteni (čl. 84. Zakona o policiji).

4 „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 133/2004 – Prilikom upotrebe sredstava prinude ovlašćeno službeno lice će nastojati da, kada je to god moguće, zaštititi život lica i da službeni zadatak obavi sa najmanje štetnih posledica po lice ili lica protiv kojih sredstvo prinude upotrebljava i samo za vreme dok postoje razlozi iz člana 1. stav 1. ovog Pravilnika. U izvršavanju službenih zadataka ovlašćeno službeno lice će upotrebljavati samo ono sredstvo prinude pod uslovima i na način kako je to predviđeno zakonom i ovim pravilnikom. Prilikom upotrebe sredstava prinude ovlašćeno službeno lice će za svaku pojedinačnu situaciju procenjivati da li postoji realna i praktična potreba za upotrebom sredstava prinude, a u slučaju da ona postoji, upotrebiće srazmernu silu, odnosno ono sredstvo prinude i na način koji odgovara vrsti i intenzitetu suprotstavljanja lica merama i radnjama koje nalaže ovlašćeno službeno lice u izvršavanju službenih zadataka. U izvršavanju službenih zadataka, zavisno od situacije, ovlašćeno službeno lice će uvek nastojati da sredstva prinude upotrebljava postupno, odnosno od najlakšeg prema težim sredstvima prinude, nastojeći da to u svakom slučaju bude minimum neophodne sile. Prilikom upotrebe sredstava prinude ovlašćena službena lica će u svakoj situaciji, bez obzira koliko ona opasna i riskantna bila, poštovati ljudsko dostojanstvo lica prema kome upotrebljava sredstva prinude. Poštujući sve napred navedene principe upotrebe sredstava prinude, ovlašćeno službeno lice će upotrebljavati sredstva prinude na bezbedan i efikasan način, odnosno sa što manje opasnosti i posledica po sebe i druga ovlašćena službena lica u timu, precizno, brzo i sa što manje utroška vremena u situacijama kada je to svrsishodno (čl. 2 Pravilnika).

5 „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 27/2007.

cijskoj etici i načinu obavljanja poslova policije⁶ i drugim međunarodnim i nacionalnim standardima.

U Pravilniku o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude, definisani su uslovi i način upotrebe sredstava prinude (primena sile) i posebno potenciraju principi neophodnosti i proporcionalnosti, vreme trajanja, ograničenja, kao i obaveze nakon upotrebe prinude. Pod sredstvima prinude podrazumevaju se fizička snaga, službena palica, sredstva za vezivanje, specijalna vozila, posebno dresirani psi, konjica, sredstva za zaprečavanje, hemijska sredstva i vatreno oružje (čl. 1. stav 2). Isto tako, regulisano je da ovlašćeno službeno lice (OSL) upotrebljava silu tako da službeni zadatak obavi sa najmanje štetnih posledica po lice protiv koga silu upotrebi i samo za vreme dok postoje zakonom opravdani razlozi zbog kojih je sredstvo prinude (sila) upotrebljeno (čl. 2). Dalje, o svakoj primeni sredstava prinude (upotrebi sile) OSL u pismenom obliku podnosi izveštaj neposrednom starešini, najkasnije 24 časa od upotrebe sredstava prinude (čl. 31). Međutim, policijska praksa pokazuje veoma širok i nesistematičan pristup kod samog izveštavanja o upotrebi sredstava prinude (sile) od strane policije.

U radu je korišćena moderna, u skladu sa evropskim standardima, definicija otpora koja daje dobru osnovu za koncizno i kvalitetno izveštavanje od strane policije. Kontrola je sila koju OSL primenjuje da bi upravljao situacijom i kontrolisao otpor osumnjičenog lica. Kada verbalna komunikacija nije uspešna, OSL mora da planira mogućnost upotrebe tehnika fizičke kontrole kao najblažeg sredstva prinude. Izbor vrste ili količine sile, bi trebao biti zasnovan na količini otpora osumnjičenog, kao i od okolnosti u određenoj situaciji. Prema tome, cilj primene fizičke sile ili tehnika fizičke kontrole, leži u prevazilaženju otpora koga osumnjičeno lice pruža. Otporom se smatra svako odupiranje osumnjičenog (pasivno ili aktivno) OSL, napad na OSL ili izbegavanje mera ili aktivnosti koje OSL nalaže i preduzima u skladu sa Zakonom. Naravno, vrsta i količina sile koju će OSL upotrebiti treba da bude zasnovana na vrsti otpora koji pruža osumnjičeno lice, kao i drugim bitnim faktorima i okolnostima specifične situacije koji mogu uticati na izbor i količinu sile koja je upotrebljena.

Taktičko rešenje (oblik i obim sile) za koje se OSL opredeli treba da bude zasnovano na obliku i obimu otpora koji pruža osumnjičeni, kao i na ostalim uslovima i okolnostima specifične situacije (količina otpora, prisustvo oružja i tip oružja, ozbiljnost i priroda prekršaja, osobine osumnjičenog, okruženje i dr). Procena opasnosti nivoa otpora treba da bude zasnovana na tehničko-taktičkom znanju OSL, kao i na adekvatnoj energetske obezbeđenosti (mehanizmi odgovorni za energetske deo strukturiranja i kontrole realizacije tehnika SFO-a, biohemijskog i fiziološkog karaktera). Uopšteno mogu se izdvojiti tri situacije u kojima OSL može opravdano

6 „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 41/2003.

da primeni tehnike fizičke kontrole: radi sprečavanja bekstva, savladavanja otpora ili odbijanja napada.⁷

Specijalno fizičko obrazovanje⁸ (u daljem tekstu SFO) karakteriše veliki broj tehnika⁹, njihovih varijanti i kombinacija, koje se izvode u nepredvidivim i varijabilnim situacijama sa različitim protivnicima. Edukacija u SFO-u se sprovodi modelom faznog učenja (osnovna, usmerena i situaciona obuka). Svaka od faza ima specifične ciljeve i zadatke. Zadaci osnovne i usmerene obuke se odnose na učenje bazičnih konceptualnih algoritama, na učenje izvedenih konceptualnih i nekih situacionih algoritama, dok je zadatak situacione obuke primena već naučenih algoritama i programa, sa ciljem uspostavljanja potpune kontrole nad osumnjičenim. Fizička kontrola obuhvata niz tehnika SFO-a, kao što je blago vođenje lica, pritisci i stizanja na vitalne tačke, tehnike poluge, sve do destrukcije osumnjičenog, tj. dinamičnijih tehnika, kao što su udarci, bacanja, i dr.

Aktuelnost i značaj istraživanja je upravo u sve češćem napadu na policijske službenike (aktivna i teška agresija), nedovoljnoj krivično pravnoj i prekršajno pravnoj zaštiti pripadnika policije. Prema podacima iz evidencija MUP-a, na napad na bezbednost pripadnika policije, dolazilo je, poslednjih godina, nešto manje od polovine svih napada (Ignjatović, 2006). Prema istom izvoru, najveći procenat (42%) u odnosu na poslove koje su vršili policajci prilikom napada na njihov telesni integritet odnosio se na održavanje ili uspostavu JRM (period 1993-2003).

2. Cilj i zadaci rada

Naše istraživanje predstavlja čisto kontemplativan odnos prema problemu istraživanja, i kao takav predstavlja sistematsko neeksperimentalno posmatranje tj. kvalitativnu i kvantitativnu deskripciju realne primene tehnika SFO u obavljanju policijsko-operativnih poslova. Prema tome, predmet istraživanja se odnosio na analizu primene fizičke snage kao sredstva prinude, najtežeg Zakonom utvrđenog ovlašćenja policije, odnosno upotreba fizičke snage (tehnike fizičke kontrole) kao najblažeg sredstva prinude. Upotrebom fizičke snage (Zakon o policiji), smatra se upotreba različitih zahvata (stručno i terminološki tačnije – tehnika) borilačkih veština ili njima

7 Ovlašćeno službeno lice (OSL) Ministarstva unutrašnjih poslova ima pravo da upotrebi zakonom utvrđena sredstva prinude prema licu koje je zatečeno u vršenju krivičnog dela, savladavanja otpora lica koje narušava javni red i mir ili koje treba privesti, zadržati ili lišiti slobode u zakonom utvrđenim slučajevima, radi odbijanja napada od sebe, drugog lica ili objekta koji obezbeđuje, radi sprečavanja bekstva lica lišenog slobode, lica koje primenjuje silu ili preti da će neposredno primeniti silu (čl. 1. st. 1. Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude).

8 Specijalno fizičko obrazovanje (SFO) je nastavno-naučna oblast koja se izučava na svim nivoima školovanja pripadnika policije.

9 Specifična motorička znanja (motorički programi), odnosno specifična forma položaja, kretanja i osmišljenih borilačkih pokreta koji su precizno definisani načinom izvođenja i nazivom.

sličnih postupaka na telu drugog (osumnjičenog) lica, kojima je cilj odbijanje napada ili savladavanje otpora lica uz nanošenje najmanje štetnih posledica.

Cilj ovog rada je da se utvrdi praktična primena tehnika SFO-a kao sredstva fizičke kontrole lica, njihova opravdanost, kao i izveštavanje od strane OSL o upotrebi sredstava prinude. Istraživanjem treba da se dobiju podaci, koji će doprineti efikasnijoj edukaciji i uspešnijem obavljanju profesionalnih zadataka.

Istraživanje je obavljeno u više etapa. Rezultati prikupljeni u jednoj etapi su korišćeni za operacionalizaciju u sledećoj. Za realizaciju postavljenog cilja istraživanja bilo je neophodno:

- prikupiti Izveštaje o upotrebi sredstava prinude,
- utvrditi nivo otpora lica u analiziranim Izveštajima,
- utvrditi vrstu primenjene tehnike SFO u aktuelnim Izveštajima.

Za potrebe ovog rada obrađeni su samo oni izveštaji o primeni fizičke snage koji su ocenjeni kao opravdani.

Istraživanje ima karakter pilot istraživanja u kojem je prema tome i korišćen hotimičan uzorak ciljano biran. Rezultati dobijeni tretmanom ovakvog uzorka treba da nam pruže podatke za organizovanje opsežnijeg istraživanja.

3. Rezultati i diskusija

S namerom da utvrdimo praktičnu primenu tehnika Specijalnog fizičkog obrazovanja (SFO) kod savladavanja otpora osumnjičenog, analizirali smo 182 Izveštaja o upotrebi sredstava prinude i kvantifikovali deskriptivnom statistikom (apsolutne i relativne frekvencije) što je i tabelarno prikazano (Perić, 2006).

Izveštaji o upotrebi sredstava prinude opservirani su u nekoliko slučajno odabranih policijskih uprava na teritoriji R. Srbije, koji su pisani u periodu 2009/2010. godine. Za potrebe ovoga rada slučajnim izborom analizirano je 182 izveštaja o upotrebi fizičke snage (obrazac broj 1) koji su ocenjeni kao opravdani. Iz opserviranih izveštaja, čiji predmet je bila upotreba fizičke snage kao sredstva prinude, izdvojeni su aktuelni nivoi otpora kroz četiri diferencirane grupe: pasivan otpor; defanzivan otpor; aktivna agresija; teška agresija.

Kontrola je sila koju OSL primenjuje da bi upravljao nezakonitim radnjama. Izbor tehnike i intenzitet sile zavisi od količine otpora i opasnosti koja može iz njega da nastane. Fizička kontrola obuhvata niz tehnika SFO-a, kao što je blago vođenje lica, pritisci i stezanja na vitalne tačke, tehnike poluge, sve do tehnika koje se koriste za destrukciju osumnjičenog, kao što su udarci, bacanja, i dr. Tehnika fizičke kontrole podeljena je u dve kategorije:

- savladavanje pasivnog i defanzivnog otpora (laka kontrola)
- savladavanje aktivne i teške agresije (teška kontrola)

Naravno, primenjena tehnika fizičke kontrole svakog OSL, zavisi od njegove prethodne obuke, iskustvu i znanju iz oblasti Specijalnog fizičkog obrazovanja, Kriminalističke taktike, metodike, operative, psihologije, i drugih oblasti. Daljom analizom aktuelnih izveštaja o upotrebi fizičke kontrole u cilju savladavanja otpora izdvojene su tehnike SFO-a koje su korišćene.

4. Analiza nivoa otpora

Od ukupnog broja situacija navedenih u analiziranim Izveštajima o upotrebi sredstava prinude, odnosno o upotrebi fizičke snage kao sredstva prinude, izdvojeno je 182 koje su opravdale Zakonom dozvoljene postupke. Aktuelni otpor u analiziranim izveštajima je ispoljen kroz neke od navedenih nivoa otpora prikazanih u tabeli 1.

Tabela 1. Nivo otpora naveden u analiziranim izveštajima

	Nivo otpora	Broj situacija	%
1.	Pasivan otpor	50	27,47
2.	Defanzivan otpor	67	36,81
3.	Aktivna agresija	54	29,67
4.	Teška agresija	11	6,04

Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da je od ukupnog broja situacija (182) najviše bilo defanzivnog otpora 67 ili 36,81%. Aktivna agresija na policijske službenike je bila u 54 ili 29,67% situacija. Od tog broja izdvajaju se 3 situacije sprečavanja napada na kolegu ili drugo lice. Od ukupnog broja situacija njih 50 ili 27,47% je činio pasivan otpor osumnjičenog. U 11 slučajeva ili 6,04% radilo se o teškoj agresiji na policijske službenike. Važno je istaći da od tog broja 2 slučaja su bila pretnja oružjem (pištolj), 2 napada nožem, 1 napad drvenom palicom i 1 napad grlićem flaše.

Analiza primenjenih tehnika SFO

Neke situacije su rešavane uspešnom komunikacijom, verbalnim obraćanjem (davanjem upozorenja i komandi) i vezivanjem, međutim kada to nije bilo dovoljno policija je primenjivala fizičku silu, odnosno tehnike SFO-a, kao najblaže sredstvo prinude (laka i teška kontrola). Analizom aktuelnih Izveštaja o upotrebi sredstava prinude kao sredstva prinude izdvojene su pojedinačne tehnike SFO koje su činile tehnike poluga, zatim tehnike udaraca, bacanja, pritisci i stezanja na vitalne tačke, i vezivanje službenim lisicama. Primenjene tehnike prikazane su u tabeli 2.

Tabela 2. Tehnike SFO koje su pripadnici policije koristili da bi kontrolisali otpora lica u analiziranim izveštajima

	Korišćena tehnika SFO-a	Broj tehnika	%
1.	Pritisici i stezanja na vitalne tačke	7	2,90
2.	Tehnike poluga	122	50,62
3.	Udarci	14	5,80
4.	Bacanja	3	1,24
5.	Vezivanje službenim liscama	95	39,41

Iz analiziranih Izveštaja o upotrebi sredstava prinude (sile) navodi se 241 situacija primene tehnika SFO-a, od kojih su 122 situacije rešene tehnikom poluga. Čak kod 95 situacija ili 39,41% urađeno je vezivanje osumnjičenog uz upotrebu službenih lisica. Važno je istaći da je u najvećem broju situacija nakon realizovane poluge urađeno i vezivanje osumnjičenog, dok je u manjem broju situacija tehnika poluge korišćena u svrhu dovođenja osumnjičenog do službenog vozila.

U tabeli 3. prikazane su vrste poluga koje su korišćene u analiziranim situacijama. Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da je čak 75 ili 61,47% situacija rešeno polugom uvrtnjem ramena tj. ključem na laktu. Kod 23 situacije (18,85%) korišćena je tehnika poluge na šaci savijanjem ili damski hvat, a kod 13 situacija (10,65%) tehnika prekomernog opružanja lakta.

Tabela 3. Vrsta poluge koju je pripadnik policije koristio da bi kontrolisao otpor lica u analiziranim izveštajima

	Vrsta poluge	Broj poluga	%
1.	Opružanje lakta	13	10,65
2.	Damski hvat	23	18,85
3.	Ključ na laktu	75	61,47
4.	Uvrtnje šake	4	3,27
5.	Izvrtnje šake	4	3,27
6.	Poluga na vratu	2	1,63
7.	Poluga na prstima	1	0,81

Iz analiziranih situacija kod kojih je policijski službenik koristio tehniku poluge iz programa SFO-a, može se zaključiti da je u najvećem broju analiziranih situacija korišćena tehnika uvrtnja ramena (ključ na laktu) i to u 61,47% situacija. Samo je u jednom slučaju primenjena poluga na prstima, a dve situacije su rešavane tehnikom poluge na vratu. U obe situacije se radilo o sprečavanju napada na drugo lice.

5. Zaključak

Da bi policija bila efikasna u sprovođenju zakona, pripadnici policije imaju čitav niz prava i ovlašćenja koja mogu upotrebiti. Jedno od Zakonom definisanih posebnih ovlašćenja policije su i sredstva prinude (**primena sile**). Fizička snaga (**fizička kontrola**) je predviđena kao najblaže sredstvo prinude. Pravilnikom o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude, upotrebom fizičke snage, smatra se upotreba različitih zahvata (preciznije **tehnika**) borilačkih veština (preciznije **tehnika specijalnog fizičkog obrazovanja** ili **tehnika fizičke kontrole**) ili njima sličnih postupaka na telu drugog lica, kojim je cilj odbijanje napada ili savlađivanje otpora lica uz nanošenje najmanjih štetnih posledica.

Mali broj istraživanja koja se bave primenom sile i kontrole otpora uslovio je ovakvo pilot istraživanje kao teorijsku osnovu za opsežnije istraživanje ove pojave. U prilog tome, policijska praksa pokazuje veoma širok i nesistematičan pristup kod samog izveštavanja o primeni sile od strane policije. U radu je korišćena moderna (u skladu sa evropskim standardima) definicija otpora koja daje dobru osnovu za optimalno delovanje kod primene fizičke kontrole osumnjičenog, kao i kvalitetno i unificirano izveštavanje od strane policije. Kada je u pitanju nivo otpora osumnjičenog, može se zaključiti da je od ukupnog broja situacija najviše bilo defanzivnog otpora (36,81%) i aktivne agresije na policijske službenike (29,67%). Iz analiziranih izveštaja o upotrebi fizičke snage, policajci za kontrolu lica najčešće koriste tehnike poluga (50,62%) i vezivanje službenim liscama (39,41%). Od korišćenih tehnika poluga čak 61,47% situacija je rešavana polugom prekomernim uvrtanjem ramena tj. ključem na laktu.

Na kraju, smatramo da posebno treba podvući problem permanentne obuke i treninga policajaca iz oblasti teorijske nastave (ljudska prava, policijska etika, komunikacija i pravni osnov za primenu policijskih ovlašćenja), operativnih policijskih veština i specijalnog fizičkog obrazovanja koji će umanjiti rizik njihove viktimizacije i optimizirati primenu sile.

6. Literatura

- Amanović, Đ., Baltić, R., Subotički, S. (2001), Taktika Specijalnog fizičkog obrazovanja i taktika postupanja u primeni ovlašćenja, Zbornik radova nastavnika VŠUP-a, 4, Beograd.
- Amanović, Đ. (2003), Teorijski osnov upotrebe sile i vatrenog oružja, Bezbednost, br. 3, 416-430, Beograd.
- Arlov, D., (2006), Upotreba sredstava prinude – sredstva za vezivanje, Bezbednost, br. 4, str. 633-646, Beograd.
- Blagojević, M., Dopsaj, M., Vučković, G. (2006), Specijalno fizičko obrazovanje 1, PA, Beograd.

- Bošković, M., Banović, B. (1995), *Kriminalistička metodika*, VŠUP, Beograd.
- De Rover, C. (1998): *Služiti i štititi – o ljudskim pravima i humanitarnom pravu za policiju i snage bezbednosti*, Međunarodni komitet crvenog krsta, Ženeva.
- Dujković, P., Subotički, S., Klisarić, M. (2009), *Primena ovlašćenja policije, praktikum*, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Beograd.
- Ignjatović, I. (2006), *Kriminalitet kojim se ugrožava bezbednost pripadnika policije – Dizajniranje istraživanja*, *Nauka – Bezbednost – Policija*, *Kriminalističko-policijska akademija*, br. 2, 153-168, Beograd.
- Krivokapić, V., (1987), *Kriminalistička taktika*, VŠUP, Beograd.
- Krivokapić, V., (2000), *Kriminalistika – Taktika I*, PA, Beograd.
- Milošević, M., (1998), *Opšta pitanja ugrožavanja i zaštite pripadnika policije*, *Bezbednost*, br. 2., Beograd.
- Milošević, M., Zulić, M., Božić, S. (2001), *Specijalno fizičko obrazovanje*, VŠUP, Beograd.
- OEBS-a (OEBS-a) pri SRJ, *Moderna policija*, 2002.

7. Izvori

- *Zakon o policiji*, „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 101/2005, Beograd.
- *Pravilnik o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude*, „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 133/2004.
- *Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova*, „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 27/2007, Beograd.
- *Uputstvo o policijskoj etici i načinu obavljanja poslova policije*, „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 41/2003, Beograd.

Professor Božidar Banović, PhD

Faculty of Law, University of Kragujevac

Durica Amanović, PhD

Academy of Criminalistics and Police Studies, Belgrade

Goran Vučković, PhD

Academy of Criminalistics and Police Studies, Belgrade

*TECHNIQUES OF SPECIAL PHYSICAL EDUCATION IN THE FUNCTION
OF CONTROLLING SUSPECT'S RESISTANCE AND PROTECTING
POLICE OFFICERS*

The paper analyzes the use of physical force as a means of coercion, i.e. techniques of physical control. The Law on Police and the Regulations on conditions and manner of use of coercive means define the conditions and manner of use of means of coercion (force), period of duration, limitations as well as obligations following the use of force.¹⁰ Special attention has been devoted to the definition of force, quantity and nature of resistance that should be surmounted, as well as the level of force control the police officers use in order to neutralize unlawful physical actions of a suspect in order to control a certain situation. Practical application of techniques of Special Physical Education (SPE) as means of legal control activities of the police, i.e. technical physical control in the function of controlling physical resistance given by a suspect have been analyzed. The total number of 182 reports when the physical force was used was analyzed. In addition to this, the paper highlights the need for clear codification and generally accepted set of rules for the use of physical force as a guarantee for ethical and legal performance of police powers.

Key words: *technique, Special Physical Education, resistance, physical force.*

10 The term "force" is more appropriate and it is in accordance with the concept of the state as public service.